

FJELLBJØRKA

Fjellbjørk i Leirdalen 1996. Sognefjellet, Jotunheimen.

TEKST OG FOTO: SVEIN GRØNVOLD

For vel 20 år siden var jeg på vei fra Lom over Sognefjellet. Det var i siste halvdel av september og værgudene viste seg å være på min side denne gangen. Blå himmel, vindstille og fantastiske høstfarger. En sånn dag det går år imellom hver gang man opplever i høstfjellet.

På brinken med utsyn innover Leirdalen stoppet jeg. Allerede den gangen var dette et yndet sted for naturfotografer, og med fjellbjørkeskog i forgrunnen og et storslått landskap gir motivene seg selv. Med Hasselbladen på stativ og Fuji Velvia i kameraet ruslet jeg inn i høstpaletten på leiting etter noen gode motiver. Jeg var i avslutningen av en bok om Jotunheimen og trengte noen fargerike høstbilder. Denne helga var siste mulighet.

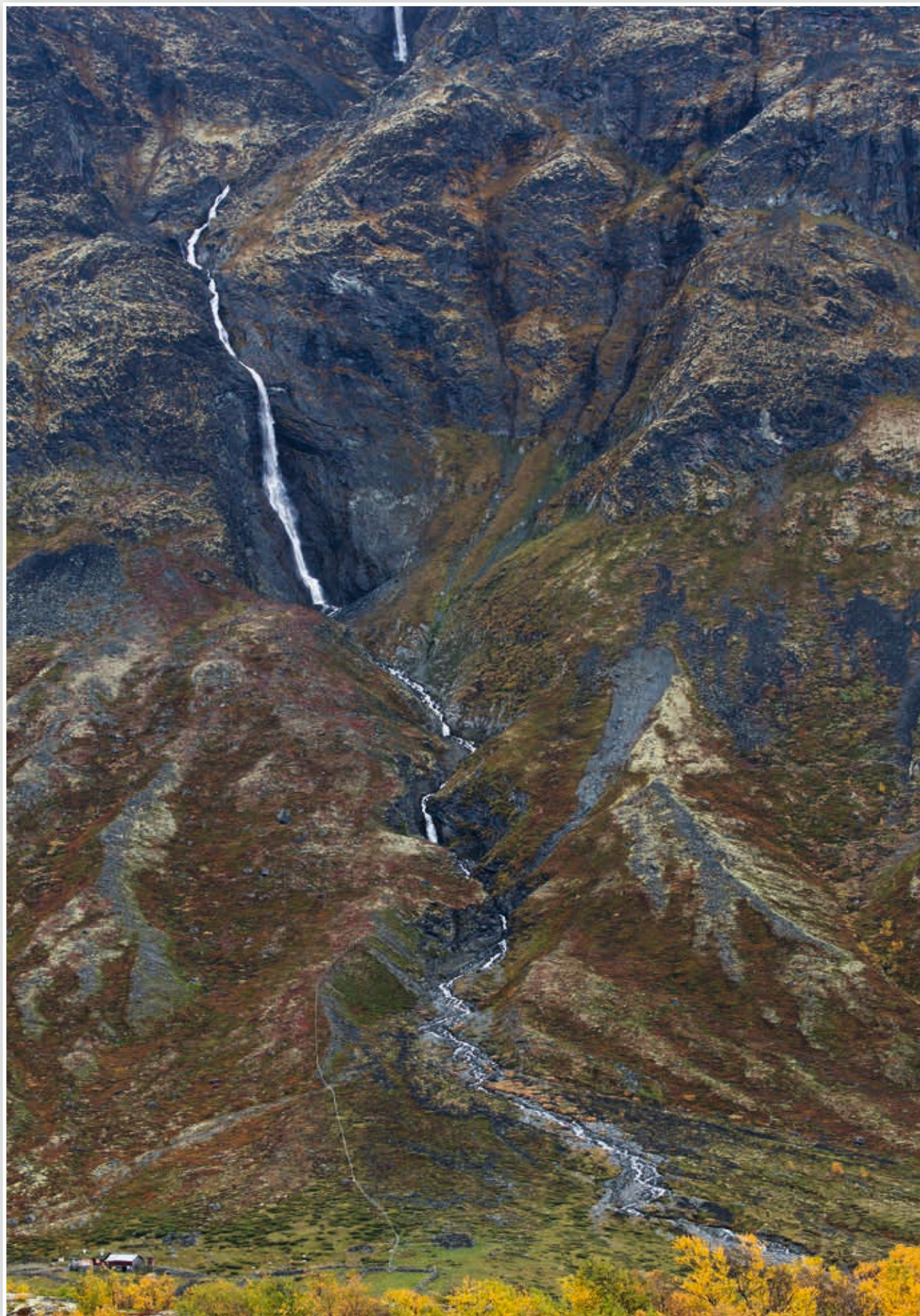
Tiden går fort når motivene står i kø, men jeg skulle hele Jotunheimen rundt i løpet av helga og måtte snart ta meg i retning bilen. Det var da jeg oppdaget den. Jeg var på vei nedover en åpen rygg i terrenget og i enden sto den der og lyste som gull mot en skyggelagt fjellside. Rundt stammen skinte det i knallrød blåbærlyng. «Bladaren» kom raskt i posisjon. Med en kort tele og Velviafilm i kameraet visste jeg at dette kom til å sitte. Den gang måtte vi i spenning vente på resultatet noen dager, men erfaringen sa meg at her hadde jeg et bilde til boka. Bildet kom på trykk i Jotunheimen-boka, men også andre steder, blant annet i en spesialutgave (bok) av Naturfotografen. Det ble såpass oppmerksomhet rundt bildet den gangen, at jeg flere ganger ble oppringt av naturfotografer som var på leiting etter «bjørka til Grønvold». Jeg delte villig denne opplysningen. Hvor mange som fant den, og bildene de tok, vet jeg lite om. Jeg har ikke sett så mange av dem.

Det skulle gå nøyaktig 20 år før jeg neste gang besøkte denne bjørka. Høsten 2016 var jeg på tur i området sammen med flere naturfotograf-kolleger. Det var nesten med en slags ærbødighet jeg nærmet meg treet. Lenge sto jeg der og bare betraktet fjellbjørka, mens mine kolleger var i full gang med å fylle minnebrikken. Fargene var der og bjørka var tilsynelatende den samme – den hadde ikke forandret seg stort på alle disse årene, så vidt jeg kunne se. Det er noe med trær og dette evighetsperspektivet. De bare står der – forankret til moder jord – og tar imot vær og vind. Det barske klimaet i høyfjellet gir en kort sommer med liten tilvekst. Derfor skjer det ikke mye på så kort tid som 20 år. Ei bjørk har likevel ikke så langt livsløp sammenlignet med fjellfurua lenger ned i dalen. 400-500 år er ikke en uvanlig levealder for disse kjempene. Da snakker vi om evighetsperspektiv!

Selv om forholdene ikke var som høsten 1996 tok jeg selvsagt noen nye bilder – man er fotograf. Det var først da jeg kom hjem og tok bilden opp på stor skjerm, at jeg fikk meg en liten overraskelse. På «originalen» fra 96 står det ei lita bjørk foran den krokete stammen. På bildene jeg tok i 2016 er denne borte og den bonsai-pregede stammen kommer mer til sin rett. Siden jeg oppdaget dette i ettertid, er det umulig for meg å si om det lille treet har dødd en naturlig død (slikt skjer) eller om det faktisk er fjernet av ivrige fotografer for å gjøre motivet «bedre».

Noen år etter «Grønvold-bjørka» fant jeg meg ei ny fjellbjørk et annet sted i Jotunheimen. Den står helt fritt på kanten av ei myr i et seterområde. Den halvt morkne stammen ligger langt bortover bakken før en trassig topp reiser seg og trosser lunefulle vindkast og et barskt klima. Også her var jeg heldig med lyset og fargene. Jeg har besøkt denne bjørka flere ganger, seinest for tre år siden. Hver gang venter jeg å finne en veltet og uttørket stamme, men treet står der fremdeles og har ikke forandret seg stort på de 15 årene som er gått. Denne fjellbjørka har jeg tenkt å holde for meg selv.

Ha en fargerik høst i fjellet!

Leirdalen 17. september 2016. Sognefjellet, Jotunheimen.

Fjellbjørk i morgentåke. Jotunheimen.

Før soloppgang. Fjellformasjoner i Sjodalen, Jotunheimen.

Hyggelig nærmøte på ei seter i Sjodalen, Jotunheimen.

En gammel hul eik kan romme opptil 1500 forskjellige arter og er derfor en svært viktig biotop. Karljohansvern, Horten. Vestfold.

I Hortenskogen kan du finne bøketrær med store dimensjoner. Karljohansvern, Horten. Vestfold.